

Sygn. akt I C 256/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2015 r.

SĄD OKRĘGOWY W ŁOMŻY I WYDZIAŁ CYWILNY W SKŁADZIE:

Przewodniczący Krzysztof Adamiak

Protokolant Ewa Miciura

po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2015 r. w Łomży

sprawy z powództwa G. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w Białymstoku, Sądowi Okręgowemu w Białymstoku, Prokuraturze Okręgowej w Białymstoku reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o zapłatę 349.821,87 złotych

I. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Białymstoku) na rzecz powoda G. K. kwotę 18.000 (osiemnaście tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia;

II. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Białymstoku) na rzecz powoda G. K. kwotę 56.145,41 (pięćdziesiąt sześć tysięcy sto czterdzieści pięć i 41/100) złotych tytułem odszkodowania;

III. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

IV. koszty procesu między stronami wzajemnie znosi;

V. odstępuje od obciążania powoda nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Sygn. akt I C 256/15

UZASADNIENIE

Powód G. K. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Białymstoku, Prokuratury Okręgowej w Białymstoku, Sądu Okręgowego w Białymstoku kwoty 349.821,87 zł. Na wskazaną kwotę składało się tytułem odszkodowania za wszczęcie postępowania karnego i jego przewlekłe prowadzenie w tym: 150.101,24zł tytułem utraconych zarobków do czasu przywrócenia do służby 15 października 2013r., 48.917,63zł tytułem utraconych składek na ZUS, 803 zł tytułem odsetek od kwoty poręczenia majątkowego w wysokości 8.000zł za okres od 6.10.2006 do 12.10.2009 roku. Ponadto na wskazaną na wstępie kwotę składało się 150.000zł tytułem zadośćuczynienia. W toku procesu powód sprecyzował, że kwota żadanego zadośćuczynienia wynika po połowie z tytułu bezprawnego prowadzenia postępowania oraz przewlekłego prowadzenia postępowania karnego. Wskazywał, że wyrządzona szkoda związana jest z przewlekłe prowadzonym postępowaniem sądowym w sprawie VIIK349/08 toczącym się przed Sądem Rejonowym w Białymstoku, a następnie – na skutek apelacji - przed Sądem Okręgowym w Białymstoku. Ostatecznie powód został prawomocnie uniewinniony od stawianych mu zarzutów. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów postępowania. Pozew został złożony do sądu 3 lipca 2014.

Pozwany Skarb Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł zarzut

przedawnienia roszczenia w zakresie odsetek od zwróconej kwoty poręczenia majątkowego. Nadto wskazywał, że powód nie udowodnił zawinienia Skarbu Państwa w spowodowaniu szkody oraz jej wysokości.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Postępowanie w sprawie VI Ds. 19/06/Sw zainicjowała notatka urzędowa z 19.03.2006 o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez funkcjonariuszy (...) G. (k.1 akt VII K 349/08). Postanowieniem Prokuratury Okręgowej w Białymstoku z 19.03.2006 zostaje wszczęte śledztwo w sprawie niedopełnienia w dniu 19.03.2006 w B. obowiązków przez funkcjonariusz SG i UC w na tym przejściu. 19.06.2006 zapada Postanowienie Prokuratury Okręgowej w Białymstoku o przedstawieniu zarzutów G. K. z (k. 2431 akt VII K 349/08). W dniu 19.06.2006 Prokurator Prokuratury Okręgowej w Białymstoku zarządza zatrzymanie G. K. oraz przeszukanie pomieszczeń mieszkalnych (k. 2407 – 2408 akt VII K 349/08). W dniu 29.06.2006 zostaje ustalone miejsce pobytu w celu zatrzymania G. K. (k.2128 akt VII K 349/08). 11.07.2006 zostaje zatrzymany G. K. (k. 2410 akt VII K 349/08). Postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z 12.07.2006 sygn. akt III Kp 1526/06 zastosowano areszt tymczasowy wobec G. K. na 3 miesiące tj. do 11 października 2006 (k. 2483 akt VII K 349/08).

Decyzją Dyrektora Izby Celnej w B. z dnia 14.07.2006 powód G. K. zostaje zwolniony ze służby stałej w Urzędzie Celnym w B. Izby Celnej w B.. Podstawę faktyczną zwolnienia ze służby stanowił fakt zastosowania wobec powoda postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z 12.07.2006 sygn. akt III Kp 1526/06 aresztu tymczasowego na okres 3 miesięcy. Jako podstawę prawną wskazano art. 25 ust. 1 pkt 8b ustawy z dnia 24 lipca 1999r. o Służbie Celnej (Dz. U. z 2004 roku, Nr 156, poz. 1641 z późn.zm.). Decyzja ta jest prawomocna (k.2 akt osobowych - teczka C).

Postanowieniem z 26.07.2006 Sąd Okręgowy w Białymstoku po rozpoznaniu zażalenia G. K. utrzymał w mocy zastosowany środek zapobiegawczy w postaci aresztu (k. 2692 akt VII K 349/08). Postanowieniem z 6.10.2006 Prokuratura Okręgowa w Białymstoku zmieniła środek zapobiegawczy z aresztu na poręczenie majątkowe, zakaz opuszczania kraju i zatrzymanie paszportu (k.3761 akt VII K 349/08). W dniu 6 października 2006 powód wpłacił poręczenie majątkowe na konto depozytowe Prokuratury Okręgowej w B.. Powód został zwolniony z aresztu w dniu 6.10.2006r. Postanowieniem Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku w sprawie Ap. I. D. (...)o przedłużeniu śledztwa VI Ds. 19/06/Sw do 19.03.2007 (k.4138). Postanowieniem z 26 czerwca 2007 Prokuratura Okręgowa w Białymstoku zamknęła śledztwo w sprawie.

W dniu 29 czerwca 2007 r. do Sądu Rejonowego w Białymstoku wpłynął akt oskarżenia przeciwko G. K. oraz 22 innym oskarżonym o udział w zorganizowanej grupie przestępczej. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą III K 2442/07. Sprawa liczyła XXXII tomy akt.

Sąd Rejonowy w Białymstoku postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2007 r. uznał się niewłaściwym i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Białymstoku. Akta sprawy przekazano do Sądu Okręgowego w Białymstoku w dniu 4.10.2007 (k.6548 akt VII K 349/08) Została zarejestrowana pod sygnaturą III K 191/07. Sąd Okręgowy w Białymstoku postanowieniem z dnia 9 października 2007 r. odmówił przyjęcia przedmiotowej sprawy i przekazał ją zgodnie z właściwością Sądowi Rejonowemu w Białymstoku celem rozpoznania. Wskazał na brak podstaw do przekazania (k. 6551 akt VII K 349/08). Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie II AKz 282/07 rozpoznał zażalenie obrońcy jednego z oskarżonych. 7 listopada 2007 Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił zażalenie na powyższe postanowienie wskazując na błędną interpretację art. 6a ustawy z 29.03.2007 o zmianie kodeksu postępowania karnego dokonaną przez Sąd Rejonowy w Białymstoku (k. 6603 akt VII K 349/08).

Akta sprawy zostały zwrócone Sądowi Rejonowemu w Białymstoku w dniu 23 listopada 2007 r. Sprawa została ponownie wpisana jako IIIK 4005/07. W dniu 30 listopada 2007 r. sędzia referent wydał zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy na dzień 18 stycznia 2008 r. Na rozprawie 18 stycznia 2008 Sąd Rejonowy w Białymstoku wyłączył sprawę części oskarżonych którzy wnieśli o dobrowolne poddanie się karze. Sprawa przeciwko G. K. została zarejestrowana pod sygnaturą VII K 349/08.

Na kolejnym terminie rozprawy tj. w dniu 14.03.2008 w sprawie VII K 349/08 rozpoczęto odczytywanie aktu oskarżenia (k. 6774 akt VII K 349/08). Kontynuowano tę czynność na rozprawie 18.04.2008 i rozpoczęto wysłuchanie 20 oskarżonych. Na rozprawie 20.05.2008 dokończono wysłuchanie oskarżonych i rozprawę przerwano do 20.06.2008, na którą wezwano świadków z aktu oskarżenia. Na kolejnych rozprawach, które odbyły się 25.06.2008, 26.06.2008 kontynuowano postępowanie dowodowe. Rozprawa w dniu 26.06.2008 została odroczone do 4.09.2008. Na rozprawie w dniu 4.09.2008r. uchylono wobec G. K. środek zapobiegawczy w postaci zakazu opuszczania kraju z zatrzymaniem paszportu (k. 7179 v. akt VII K 349/08). Dalsze postępowanie dowodowe przeprowadzono na rozprawach w dniach: 13 marca 2008 r., 18 kwietnia 2008 r., 20 maja 2008 r., 20, 25 i 26 czerwca 2008 r., 4 września 2008 r. i 2 października 2008 r. Na kolejnej rozprawie w dniu 30 października 2008 r. Sąd w trybie art. 397 §1 k.p.k. określił prokuratorowi dwumiesięczny termin na usunięcie braków postępowania przygotowawczego w postaci braku zgody Sądu Okręgowego na dokonywanie kontroli operacyjnej rozmów telefonicznych w stosunku do większości oskarżonych. 7.11.2008 akta przekazano do Prokuratury Okręgowej w Białymstoku.

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 2008 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku uwzględnił wniosek prokuratora o przedłużenie wcześniej określonego terminu o miesiąc. W dniu 19 stycznia 2009 r. prokurator przedstawił 41 postanowień o wyrażeniu następczej zgody do kontroli operacyjnej rozmów telefonicznych w sprawie VI Ds. 19/06. W dniu 13 lutego 2009 r. sędzia referent wydał zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy na dzień 13 marca 2009 r. Kolejne rozprawy odbyły się w dniach: 9 kwietnia 2009 r., 29 maja 2009 r., 29 czerwca 2009 r., 6 i 8 lipca 2009 r., 4, 9 i 16 września 2009 r., 12 i 19 października 2009 r. W dniu 12.10.2009 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku zwrócił powodowi poręczenie majątkowe w kwocie 8.000zł.

Na rozprawie w dniu 23 listopada 2009 r. Sąd w trybie art. 397 §1 k.p.k. określił prokuratorowi jednomiesięczny termin na przedstawienie brakujących protokołów odtworzenia rozmów telefonicznych, zabezpieczonych na płytach i przekazanych Sądowi do dyspozycji z aktem oskarżenia. Termin ten został dwukrotnie przedłużony na wniosek Prokuratury Okręgowej w Białymstoku o kolejne 3 miesiące: postanowieniem Sądu z dnia 4 stycznia 2010 r. oraz postanowieniem z dnia 29 marca 2010 r. W dniu 30.06.2010 Prokuratura Okręgowa w Białymstoku zwróciła akta do Sądu Rejonowego w Białymstoku po wykonaniu postanowienia z 23.11.2009 (k. 8012a akt VII K 349/08).

W dniu 15 września 2010 r. sędzia referent wydał zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy na 8 października 2010 r. Kolejne rozprawy odbyły się w dniach: 9 listopada 2010 r., 17 grudnia 2010 r., 21 stycznia 2011 r., 2 lutego 2011 r., 24 marca 2011 r., 17 maja 2011 r. Rozprawę w dniu 17 czerwca 2011 r. odroczone do 7 września 2011 r. z uwagi na urlop sędziego od 4.07.2011 do 5.08. 2011 i w dniach 1-2.09. 2011 oraz brak wolnych terminów do wyznaczenia rozprawy na S. nr IV, na której Sąd mógł kontynuować postępowanie z tak dużą liczbą oskarżonych i obrońców. Kolejne rozprawy odbyły się w dniach: 28 września 2011 r., 2 listopada 2011r., 6 i 13 grudnia 2011 r. oraz 24 stycznia 2012 r.

Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem 30 stycznia 2012 r. w sprawie o sygn. VII K 349/08 uniewinnił G. K. od stawianych mu zarzutów. W dniu 1 lutego 2012 r. wpłynął wniosek o sporządzenie uzasadnienia. W dniu 15 lutego 2012 r. sędzia referent zwrócił się o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia i uzyskał zgodę Prezesa Sądu Rejonowego w Białymstoku na przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia do dnia 15 marca 2012 r. Następnie, na skutek ponownego wniosku złożonego w dniu 15 marca 2012 r., przedłużono powyższy termin do 15 czerwca 2012 r., a na skutek kolejnego wniosku do 25 lipca 2012. Akta z uzasadnieniem zwrócono 25.07.2012. Uzasadnienie liczyło 255 stron. W dniu 27 lipca 2012 r. stronom zostały wysłane odpisy wyroku wraz z uzasadnieniem. Ostatnia z apelacji od wyroku wpłynęła w dniu 27 sierpnia 2012 r.

W dniu 25 września 2012 r. akta zostały przekazane wraz z apelacjami do Sądu Okręgowego w Białymstoku. Sprawę zarejestrowano pod sygnaturą VII Ka 841/12 Zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy apelacyjnej zostało wydane przez Przewodniczącego Wydziału w dniu 25 stycznia 2013 r. i określało termin tej rozprawy na 19 marca 2012 r. Z uwagi na chorobę sędziego referenta w dniu 7 marca 2013 r. wydano zarządzenie o odwołaniu tej rozprawy. W dniu 8 kwietnia 2013 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy apelacyjnej na dzień 27 maja 2013 r. Tego dnia Sąd Okręgowy w Białymstoku odroczył rozprawę do 28 czerwca 2013 r. Jako przyczynę odroczenia wskazano stwierdzenie braku podpisu przewodniczącego w protokole rozprawy Sądu rejonowego w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2010 r. oraz

konieczność zażądania z Sądu Rejonowego w Białymstoku akt sprawy o sygn. akt VII K 400/08. Wyrokiem z dnia 5 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił apelację wniesioną przez Prokuraturę.

Decyzją Dyrektora Izby Celnej z dnia 16 października 2013 r. przywrócono powoda od dnia 16 października 2013 r. do pełnienia służby (k. 179 akt osobowych powoda).

W sprawie III Ko 236/14 w wyniku częściowego uwzględnienia wniosku Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 27 marca 2015 zasądził od Skarbu Państwa na rzecz powoda 30.000zł tytułem zadośćuczynienia w związku z niesłusznym aresztowaniem. Powód z tego tytułu wnosił o zasądzenie kwoty 50.000zł, ale w pozostałym zakresie wniosek prawomocnie oddalono (akta III Ko 236/14).

W okresie od stycznia 2012 do lutego 2012 powód pobierał świadczenie rentowe w wysokości 1919,72zł brutto (1596,95zł netto) miesięcznie (k.1366). W przypadku przywrócenia powoda do służby 6 stycznia 2012 w okresie od tej daty do 5 lipca 2013 powód otrzymałby uposażenie wraz z dodatkiem za stopień służbowy i stażowym w łącznej wysokości 81.063,21zł brutto (59.339,31zł netto) (k.1365).

Powyższe okoliczności faktyczne były bezsporne i wynikały z przywołanych dokumentów.

Sąd zważył co następuje:

Powód wywodzi swoje żądanie z tytułu szkody, jakiej doznał z powodu bezprawnego, w jego ocenie, postępowania karnego prowadzonego w postępowaniu przygotowawczym przez Prokuraturę Okręgową w Białymstoku, a następnie w postępowaniu rozpoznawczym przed Sądem Rejonowym w Białymstoku oraz Sądem Okręgowym w Białymstoku. Podstawą żądania odszkodowania do Skarbu Państwa w niniejszej sprawie byłby zatem art. 417 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba wykonująca tę władzę z mocy prawa. Do przyjęcia odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa muszą zatem wystąpić trzy przesłanki, to jest: szkoda, niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie organu władzy publicznej przy wykonywaniu władzy publicznej, adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą a działaniem lub zaniechaniem. Przesłanka niezgodności z prawem nie jest warunkowana stwierdzeniem winy, wymaga natomiast wykazania bezprawności. Nie budzi wątpliwości sądu, że działania ww. organów wymiaru sprawiedliwości określone w pozwie jako bezprawne, stanowiące podstawę dochodzenia odszkodowania, były wykonywane w ramach władzy publicznej. Powód w niniejszej sprawie jako podstawę faktyczną roszczenia w zakresie bezprawności prowadzonego przeciwko niemu postępowania zarówno w fazie postępowania przygotowawczego jak i sądowego upatrywał wyłącznie w fakcie uniewinnienia powoda od popełnienia zarzucanych mu czynów. Powód nie wykazał twierdzenia o bezprawności działań podejmowanych wobec powoda. W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się że, orzeczeniem niezgodnym z prawem jest tylko takie orzeczenie sądu, które jest sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami orzecznictwymi lub wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni czy oczywiście niewłaściwego stosowania prawa (tak orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r. I CNP 33/06, OSNC 2007/2/35, z dnia 4 stycznia 2007 r. V CNP 132/06, OSNC 2007/11/174).

Samo uniewinnienie oskarżonego, choćby dla sądu było niewątpliwe, nie przesądza o bezprawności działania organu, które uzasadniało wniesienie aktu oskarżenia i popieranie go przed sądem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1978 r., I CR 428/77, LEX nr 8052). Czynności organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, związane z wypełnianiem ich ustawowych obowiązków, nie mają charakteru działań niezgodnych z prawem także wtedy, gdy przeprowadzone postępowanie karne zakończyło się wydaniem prawomocnego wyroku uniewinniającego. Obywatele muszą bowiem w interesie ochrony dobra wspólnego - jakim jest bezpieczeństwo publiczne - ponosić ryzyko związane z legalnym wdrożeniem postępowania karnosądowego (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 lutego 2015 r. I ACa 762/14, opubl. LEX nr 1665060).

Z powyższych względów roszczenie w zakresie zadośćuczynienia oraz odszkodowania z uwagi na bezprawność prowadzonego postępowania karnego oraz zastosowania tymczasowego aresztowania zostało oddalone, jak też wnioski dowodowe powoda zmierzające do ustalenia rozmiarów szkody nimi wywołanej.

Żądanie powoda należało rozpatrzyć również w zakresie drugiej podstawy faktycznej roszczenia tj. przewlekłego prowadzenia postępowania karnego. Powód bezspornie nie występował ze skargą na przewlekłość prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego.

Na podstawie art. 16 Ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z dnia 16 sierpnia 2004 r.) strona, która nie wniosła skargi na przewlekłość postępowania zgodnie z art. 5 ust. 1, może dochodzić - na podstawie art. 417 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.1)) - naprawienia szkody wynikłej z przewlekłości, po prawomocnym zakończeniu postępowania co do istoty sprawy. Powyższe unormowanie jest właśnie „przepisem odrębnym” w rozumieniu art. 417¹ § 3 k.p.c. Stanowi to podstawę do zwolnienia strony powodowej z obowiązku przedstawienia prejudykatu jakim byłoby orzeczenie stwierdzające wystąpienie przewlekłości w postępowaniu wydanego na podstawie cytowanej ustawy. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 25/08 (OSNC 2009, Nr 9, poz. 127) podkreślił, że art. 16 ww. ustawy stanowi tylko swego rodzaju wzmocnienie normatywne, za pomocą którego prawodawca usuwa wszelkie ewentualne wątpliwości co do odpowiedzialności państwa na podstawie przepisów prawa cywilnego za szkodę wyrządzoną rozpoznaniem sprawy w postępowaniu sądowym z nieuzasadnioną zwłoką. Przepis ten pełni funkcję normy kolizyjnej, gdyż nie stanowi samodzielnej podstawy prawnej dochodzenia roszczeń cywilnoprawnych. Przepis ten nie zwalnia strony od obowiązku wykazania przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa w postaci szkody i związku przyczynowego pomiędzy jej powstaniem a przewlekłością. W razie zgłoszenia żądania naprawienia szkody po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie przez stronę, która nie wniosła skargi na przewlekłość, rolą sądu w postępowaniu cywilnym jest ustalenie, czy doszło do zbędnej zwłoki (podobnie Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 r., IV CNP 38/14, opubl. LEX nr 1712823).

Przewlekłość postępowania karnego w sprawie prawomocnie zakończonej, w której strona nie wniosła skargi na przewlekłość, podlega więc badaniu przez sąd cywilny, a jej stwierdzenie uzasadniać będzie odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 417 k.c. Kryteria oceny przewlekłości postępowania zostały sformułowane w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 z późn. zm.). Wprawdzie w niniejszym postępowaniu brak podstaw do stosowania wprost powyższego przepisu, jednakże uregulowanie zawarte w art. 16 powyższej ustawy może stanowić podstawę do odpowiedniego stosowania kryteriów oceny przewlekłości przy ocenie podstaw odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417 k.c. W świetle definicji z art. 2 ust. 2 ww. ustawy dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia, co do istoty, uwzględniając charakter sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawilości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Oceny czy w postępowaniu karnym prowadzonym wobec powoda G. K. doszło do przewlekłości, należy dokonywać również przy uwzględnieniu art.6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284). Konwencja formułuje zasadę, iż: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Wykładni tego przepisu nie sposób dokonywać z pominięciem orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego jego stosowania.

Rozsądny termin postępowania musi zostać określony w świetle wszystkich okoliczności danej sprawy oraz w oparciu o następujące kryteria: złożoność sprawy, postępowanie samego skarżącego i właściwych organów, znaczenie przedmiotu postępowania dla skarżącego (Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 czerwca 2014 r. (...), opubl. LEX nr 1475311, www.echr.coe.int).

W sprawie M. przeciwko Polsce (wyrok z 11 października 2005 r., nr (...)) ETPCz podkreślił, że rozpoznając zasadność zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji, uwzględnia cały okres trwania postępowania, od chwili jego rozpoczęcia do chwili wydania prawomocnego orzeczenia i obejmuje postępowanie przed sądami wszystkich instancji. Ocena naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji nie ogranicza się bowiem, według ETPCz, do konkretnego etapu postępowania, w szczególności postępowania przed sądem danej instancji, ponieważ o tym, czy prawo strony nie zostało naruszone decyduje łączny czas trwania postępowania, nawet jeśli poszczególnym jego etapom nie można przypisać cech przewlekłości (B. przeciwko Polsce, wyrok z 1 lutego 2005 r., nr (...)).

Stosowanie powyższych reguł stosowanych przez ETPCz napotyka trudności w krajowym porządku prawnym, z uwagi na wymóg przypisania odpowiedzialności poszczególnym statio fisci Skarbu Państwa w postępowaniu cywilnym. Jest to zatem odmienny sposób określania odpowiedzialności finansowej poszczególnych jednostek w porównaniu do regulacji zawartej w Ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Gdy skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem rejonowym i sądem okręgowym, wypłaty dokonuje sąd okręgowy (art. 12 ust. 6 ww. ustawy).

Do akt sprawy VII K 349/08 załączono postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 7.06.2013 sygn. akt II S 5/13. Jednakże powyższe postanowienie dotyczyło innego oskarżonego A. B., a zatem nie ma mocy wiążącej w niniejszym postępowaniu. Orzeczenie to wiąże sąd w postępowaniu cywilnym o odszkodowanie lub zadośćuczynienie wobec strona, której skargę uwzględniono (art. 15 ww. ustawy). Nie można go jednakże całkowicie pomijać. Wypada jedynie wskazać, iż ostateczne wnioski co do czasu przewlekłości postępowania karnego w całej sprawie karnej - 1 rok i 6 miesięcy są zbieżne z wynikiem niniejszego postępowania.

Oceniając postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko powodowi należy wskazać, że pomiędzy zatrzymaniem powoda w dniu 19.06.2006, a wniesieniem aktu oskarżenia do Sądu Rejonowego w Białymstoku dniu 29 czerwca 2007 r. minął rok i 10 dni. Postępowanie karne zainicjowane wniesieniem aktu oskarżenia w dniu 29 czerwca 2007 r. toczyło się przed Sądem Rejonowym w Białymstoku do 25 września 2012 r., kiedy to akta sprawy zostały przekazane wraz z apelacjami do Sądu Okręgowego w Białymstoku. Zatem postępowanie przed sądem I instancji trwało 5 lat i blisko 3 miesiące. Etap postępowania apelacyjnego zakończył się 5 lipca 2013 r., kiedy to Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił apelację wniesioną przez Prokuraturę. Postępowanie przed sądem II instancji trwało łącznie 9 miesięcy i 10 dni.

Biorąc pod uwagę, iż etap postępowania przygotowawczego trwał blisko 1 rok, a postępowania przed Sądem II około 9 miesięcy nie sposób ocenić, iż na tych etapach doszło do przewlekłości postępowania. Zatem brak jest podstaw do przypisania odpowiedzialności na podstawie art. 417 k.c. za przewlekłość w postępowaniu karnym wobec powoda, jednostkom organizacyjnym Skarbu Państwa prowadzącym te etapy postępowania: Sądowi Okręgowemu w Białymstoku i Prokuraturze Okręgowej w Białymstoku. Za taką oceną przemawia zarówno obszerność materiału dowodowego zebranego postępowaniu przygotowawczym – 32 tomy i sprawne wykonywanie czynności procesowych.

W postępowaniu przed sądem II instancji od daty wpływu akt z apelacjami do wyznaczenia pierwszego terminu rozprawy minęły 3 miesiące. Jednakże biorąc pod uwagę obszerność akt sprawy i samego uzasadnienia wyroku sądu I instancji oraz konieczność zapoznania się ze sprawą sędziego referenta nie można oceniać okresu oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy jako przekraczającego rozsądne ramy czasowe. Każda sprawa powinna być kierowana na rozprawę niezwłocznie od chwili jej wpływu. Jednakże nie oznacza to automatyzmu w wyznaczaniu terminu pierwszej rozprawy bez uwzględnienia obszerności akt sprawy, ilości apelacji oraz zakresu zaskarżenia. W dotychczasowym orzecznictwie konsekwentnie przyjmuje się, że kilkumiesięczny okres wyczekiwania na wyznaczenie

terminu rozprawy apelacyjnej (kasacyjnej) mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2006 r., III SPP 7/06, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 88; z dnia 18 października 2007 r., (...) 40/07, LEX nr 861707 oraz z dnia 27 czerwca 2013 r., (...) 4/13, LEX nr 1342181). Znamiona przewlekłości postępowania przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej (12-to) lub dłuższej bezczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 Nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120, z glosą C. Kłaka oraz z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121).

Natomiast czas trwania postępowania przed Sądem Rejonowym w Białymstoku – 5 lat i 3 miesiące uzasadnia potrzebę szczegółowej analizy pod kątem, czy było prowadzone z naruszeniem standardów prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Uwzględniając standardy postępowania uwzględniane przez ETPCz należy wskazać, że była to sprawa skomplikowana pod względem faktycznym: obszerny materiał dowodowy z nagrań rozmów, duża ilość oskarżonych oraz świadków (V. p. Litwie, M. p. Litwie). Niewątpliwie postawa oskarżonego G. K. w żaden sposób nie wpłynęła na przedłużenie rozpoznania sprawy. Oceniając działanie sądu należy uwzględnić terminowość, sprawność i celowość czynności dokonywanych w celu rozpoznania sprawy oraz czy sąd podejmuje działania zmierzające do zdyscyplinowania uczestników procesu. Wprawdzie nie ma bezpośrednich wskazówek co do oceny długości postępowania naruszającego artykułu 6 Konwencji, to w orzecznictwie ETPCz odnosi się ją do liczby instancji sądowych. Co do zasady, jeśli sprawa trwa w jednej instancji dłużej niż trzy lata (G. p. Portugalii, §§29-41), pięć lat w dwóch instancjach i sześć lat w trzech instancjach, będzie ona podlegała dokładniejszemu badaniu przez Trybunał (źródło: D. V., (...) prawa do rzetelnego procesu w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka, Podręczniki praw człowieka Rady Europy, wyd. Rada Europy, S., 2012).

Tymczasem sam okres postępowania prze Sądem I instancji przekroczył 5 lat. Analiza postępowania przed sądem I instancji wskazuje na nieuzasadnione przerwy w rozpoznawaniu sprawy w okresie od 30.10.2008 do 13.03.2009 oraz 23.11.2009 do 8.10.2010 związane z przekazywaniem sprawy prokuratorowi celem usunięcia braków postępowania przygotowawczego. W pierwszym przypadku była to potrzeba uzyskania zgody następczej na kontrolę operacyjną rozmów telefonicznych większości oskarżonych, a w drugim brak protokołów odtworzenia rozmów telefonicznych. Brak dyscyplinowania oskarżyciela publicznego poprzez uwzględnianie kolejnych wniosków o przedłużenie terminu do przedstawienia protokołów z odtworzenia nagrań spowodował, że zostały przedstawione dopiero po 7 miesiącach. Nadto wyznaczenie terminu rozprawy dopiero na 8.10.2010, gdy akta zwrócono do sądu rejonowego w dniu 30.06.2010 również uzasadnia ocenę o bezczynności sądu w tym okresie. Na podobną ocenę zasługuje odroczenie rozprawy w dniu 17 czerwca 2011 r. do 7 września 2011 r. Brak odpowiedniej sali rozpraw do przeprowadzenia rozprawy we wcześniejszym terminie nie stanowi okoliczności zwalniającej Skarb Państwa z odpowiedzialności za nierozpoznanie sprawy w rozsądnym terminie. W artykule 1 Konwencji umawiające się Państwa - strony konwencji, przyjęły na siebie obowiązek takiego zorganizowania systemu prawnego, który będzie zgodny z artykułem 6. Zapewnienie odpowiedniej wielkości sal rozpraw i ich dostępność umożliwiająca sprawne prowadzenie postępowania należy do obowiązków Skarbu Państwa w sferze zarządzania administracją sądową. Trudności finansowe lub praktyczne nie usprawiedliwiają problemu systemowego z nadmierną długością postępowań (S. przeciwko W., 26 lutego 1993).

Akt oskarżenia przeciwko G. K. został wniesiony do Sądu Rejonowego w Białymstoku 29.06.2007, zaś rozpoczęcie przewodu sądowego wobec powoda faktycznie nastąpiło 14 marca 2008r. Przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Białymstoku było wynikiem niejasności przepisów postępowania karnego zmieniających właściwość rzeczową sądów, które weszły w życie 12 lipca 2007 roku. Jednakże nierozpoczęcie przewodu sądowego wobec G. K. już na pierwszej wyznaczonej rozprawie 18 stycznia 2008, lecz dopiero na kolejnym terminie 14 marca 2008 spowodowało nieuzasadnioną zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Przyczyną odroczenia rozprawy był wniosek kilku innych oskarżonych o dobrowolne poddanie się karze co uzasadniało wyłączenie sprawy pozostałych oskarżonych do odrębnego rozpoznania. Dotyczyła zatem kwestii organizacyjnych wymiaru sprawiedliwości utrudniających rozpoznanie sprawy

w rozsądnym terminie. Nie może dochodzić do sytuacji, w której oskarżonego występującego w sprawie wieloosobowej naraża się na znacznie dłuższe rozstrzygnięcie o jego odpowiedzialności karnej, aniżeli osoby oskarżone indywidualnym aktem oskarżenia.

W ocenie Sądu pozostałe czynności procesowe organów wymiaru sprawiedliwości prowadzących postępowanie karne wobec powoda były podejmowane w rozsądnych terminach i bez zbędnej zwłoki. Podobnie należy ocenić sporządzanie uzasadnienia przez okres 6 miesięcy. Czas ten był uzasadniony obszernością materiału dowodowego wymagającego szczegółowego omówienia w uzasadnieniu. Reasumując Sąd oceniający żądanie w niniejszej sprawie dopatrywał się przewlekłości postępowania przed Sądem I instancji w wymiarze 18 miesięcy (18.01.2008 – 14.03.2008, 30.10.2008 – 13.03.2009, 23.11.2009 – 8.10.2010, 17.06.2011 – 7.09.2011). Oczywistym jest, iż każdorazowa ocena dokonana przez inny skład orzekający może prowadzić do odmiennych wniosków co do poszczególnych okresów bezczynności, wskazując choćby na możliwość częstszego wyznaczania terminów rozpraw w toku postępowania przed sądem I instancji czy też II instancji. Co mogłoby skutkować odmienną oceną okresu dotkniętego przewlekłością w toku całego postępowania karnego.

W judykaturze przyjmuje się, że przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342), czy też, że „zadośćuczynienie w tej formie stanowi in concreto spełnienie powinności dyktowanych ideą humanitaryzmu postępowania sądowego i będzie stanowić słuszną rekompensatę za krzywdzące swą nadmiernością negatywne doznania moralne i przeżycia psychiczne wnioskodawcy” (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 czerwca 2005 r., II S 13/05, OSA 2005 nr 10, poz. 72). Powyższe uzasadniało przyznanie powodowi zadośćuczynienia w kwocie 18.000zł z tytułu przewlekłości wynoszącej 1 rok i 6 miesięcy w trakcie prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego od 19.06.2006 do 5.07.2013. Kwota 1000zł za każdy miesiąc zwłoki w rozpoznaniu sprawy w sytuacji zdrowotnej pozwanego (wystąpienie choroby nowotworowej), utraty pracy na skutek zastosowania tymczasowego aresztowania jest adekwatna do skali cierpień psychicznych powoda. Odpowiada również jego stopie życiowej sprężystości postępowania. Powód przed zwolnieniem ze służby zarabiał około 2000zł miesięcznie, zaś w okresie przewlekłości postępowania przez blisko 16 miesięcy pozostawał bez pracy i świadczeń rentowych.

Uwzględniając okres, w jakim nastąpiła przewlekłość postępowania karnego, prawomocne orzeczenie kończące postępowanie wobec powoda winno zapaść nie w dniu 5 lipca 2013 roku, a 5 stycznia 2012 roku. Uwzględniając powyższe Skarb Państwa odpowiada za szkodę będącą wynikiem przewlekłości w postępowaniu karnym, która skutkowałą tym, iż pozwany pozostawał poza służbą od 6 stycznia 2012 do 5 lipca 2013 włącznie. Ten okres stanowił podstawę do obliczenia odszkodowania należnego powodowi. Data prawomocnego zakończenia postępowania stanowi granicę odpowiedzialności pozwanego. Należało zatem przyjąć, iż gdyby nie wystąpiła przewlekłość w postępowaniu karnym powód mógłby zostać przywrócony do służby już 6 stycznia 2012r. Ewentualna zwłoka w podjęciu działań przez powoda o przywrócenie do służby nie obciążałaby pozwanego, jako wykraczająca poza zwykłe następstwa szkody w rozumieniu art. 361 k.c.

W przypadku przywrócenia powoda do służby 6 stycznia 2012 w okresie od tej daty do 5 lipca 2013 powód otrzymałby uposażenie wraz z dodatkiem za stopień służbowy i stażowym w łącznej wysokości 81.063,21zł brutto (59.339,31zł netto) (k.1365). Powyższe obliczenie zostało dokonane przez Izbę Celną w B. w oparciu o akta osobowe powoda. Powód ani strona pozwana nie kwestionowali prawidłowości tak wyliczonego hipotetycznego wynagrodzenia. Z uwagi na powyższe nie zachodziła potrzeba zasięgnięcia opinii biegłego z zakresu księgowości w zakresie utraconych zarobków powoda za ten okres. W pozostałym zaś zakresie dowód ten był zbędny z uwagi na niewykazanie przez powoda prowadzenia przewlekłego postępowania w dłuższym okresie niż przyjęto w niniejszej sprawie. Ustalając wysokość odszkodowania za okres przewlekłości uwzględniono, że w okresie od 6 stycznia 2012 do 5 lipca 2013 powód pobierał świadczenie rentowe w łącznej wysokości 3839,44zł brutto ((...),90 netto) (k.1366). Powyższe również było potwierdzone przez powoda i niekwestionowane przez pozwanego. W ocenie Sądu kwota netto wynagrodzenia za pracę, pomniejszona o świadczenia pobrane z innego tytułu stanowi szkodę powoda. Hipotetyczny element szkody, jakim są utracone korzyści, podlega ustaleniu w realiach konkretnej sprawy przez przeprowadzenie fikcyjnego

rozumowania opartego na analizie dostępnych faktów, mającego odtworzyć sytuację, jaka najprawdopodobniej wystąpiłaby, gdyby nie doszło do zdarzenia powodującego szkodę (por. wyroki Sądu Najwyższego dnia 27 listopada 2002 r., I CKN 1215/00, OSP 2004/1/3 i z dnia 28 kwietnia 2004 r., III CK 495/02, Biuletyn SN 2004/11/str.41). Faktycznie pracownik otrzymuje wynagrodzenie netto. Pozostałe kwoty, to jest podatek oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, rentowe, emerytalne są przekazywane na rzecz innych podmiotów: Skarbu Państwa, ZUS-u, NFZ czy OFE. Powód nie ma uprawnienia do uiszczenia składek z tytułu ubezpieczenia społecznego, gdyż wyłącznie legitymowany jest płatnik – pracodawca. Bezpodstawne jest zatem żądanie zasądzenia kwot składek ubezpieczeniowych, które by były płacone przez pracodawcę i przez powoda w okresie, w którym powód pozostawał bez pracy. Obecnie nie da się rzetelnie wyliczyć, w jaki sposób fakt nieodprowadzania składek do Otwartego Funduszu Emerytalnego w okresie pozostawania poza służbą wpłynie na wysokość przyszłej emerytury powoda. Powodowi nie przysługuje roszczenie o zwrot składki zgromadzonej na koncie kapitałowym w OFE. Podkreślić należy, że składki, które byłyby odprowadzone, gdyby powód pracował, obecnie nie należą się powodowi. Powód, podobnie jak inni ubezpieczeni, nie ma roszczenia o zapłatę tych składek, a nie będąc płatnikiem składek nie może ich samodzielnie odprowadzić. Żadne roszczenie z tytułu odprowadzanych składek nie jest obecnie wymagalne. Ewentualna szkoda powoda powstanie hipotetycznie dopiero w chwili, gdy powód przejdzie na emeryturę. Podobnie gdyby hipotetycznie założyć, że powód nie dożyje emerytury, to nie zapłacone składki będą stanowiły stratę jego spadkobierców, a nie jego samego. Strata ta powstanie ewentualnie, hipotetycznie w przyszłości. Obecnie żadne świadczenie z tego tytułu nie należy się ani powodowi ani jego spadkobiercom. Nadto przyznane w niniejszym postępowaniu świadczenia z tytułu odszkodowania i zadośćuczynienia nie podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych art. 21 ust. 1 pkt 3b i 3e Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U.2012 poz. 361 z późn. zm.)

W oparciu o art.417 k.c. i art. 445 k.c. roszczenie zasługiwało na częściowe uwzględnienie. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu. Po pierwsze powód nie udowodnił, aby Skarbowi Państwa można było przypisać winę za przewlekłe prowadzenie postępowania karnego przez okres dłuższy niż 1 rok i 6 miesięcy. Nadto brak adekwatnego związku przyczynowego między podnoszoną przez powoda szkodą w większym zakresie a stwierdzoną powyżej przewlekłością.

Podstawę faktyczną i prawną zwolnienia powoda stanowiło zastosowanie wobec niego tymczasowego aresztowania. W tym zakresie wiążącą moc ma treść prawomocnej decyzji administracyjnej Dyrektora Izby Celnej w B. z dnia 14.07.2006. W jej treści wskazano, że powód G. K. zostaje zwolniony ze służby stałej w Urzędzie Celnym w B. Izby Celnej w B. wobec zastosowania postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z 12.07.2006 sygn. akt III Kp 1526/06 aresztu tymczasowego na okres 3 miesięcy. Jako podstawę prawną wskazano art. 25 ust. 1 pkt 8b ustawy z dnia 24 lipca 1999r. o Służbie Celnej (Dz. U. z 2004 roku, Nr 156, poz. 1641 z późn.zm.) (k.2 akt osobowych - teczka C). W niniejszym postępowaniu brak jest zatem podstaw do odmiennej interpretacji powyższej decyzji. Powołana ustawa przewidywała dwie niezależne podstawy do zwolnienia ze służby z chwilą: „wniesienia aktu oskarżenia o umyślne popełnienie przestępstwa, ściganego z oskarżenia publicznego” - art. 25 ust.1 pkt 8a), „tymczasowego aresztowania” -art. 25 ust.1 pkt 8b). Stosunek służbowy funkcjonariusza celnego, stosownie do przepisu art. 10 ust. 1 ww. ustawy, powstaje w drodze mianowania na podstawie mianowania. Istotą służby jest zaś dyspozycyjność funkcjonariuszy i dlatego temu stosunkowi służbowemu nadano charakter stosunku administracyjnoprawnego. Przepis art. 81 ustawy o Służbie Celnej przewidywał możliwość zaskarżenia do sądu administracyjnego w szczególności decyzji o zwolnieniu ze służby funkcjonariusza celnego. W rozpoznawanej sprawie powód został zwolniony ze służby na mocy decyzji administracyjnej, której treść jest wiążąca w niniejszym postępowaniu. Również Sąd Najwyższy wskazywał, że sprawa dotycząca przeniesienia służbowego lub zwolnienia ze służby funkcjonariusza celnego nie jest sprawą cywilną, w której przysługuje droga sądowa przed sądem powszechnym (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r. I PK 156/05 OSNP 2007/1-2/12, M.P.Pr. (...)). Stąd brak podstaw do ustalenia w niniejszym postępowaniu odmiennej przyczyny zwolnienia powoda ze służby. W świetle niniejszych ustaleń zwolnienie powoda ze służby jest wynikiem zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, a powód nie wykazał w niniejszym postępowaniu, aby postanowienie Sądu Rejonowego w Białymstoku z 12.07.2006 sygn. akt III Kp 1526/06 zostało wydane bezprawnie.

Z powyższych względów przyjęto iż normalnym następstwem przewlekłego prowadzenia postępowania karnego wobec powoda pozostaje szkoda w postaci braku możliwości wcześniejszego ubiegania się o przywrócenie do służby w związku z jego prawomocnym uniewinnieniem. Jak wcześniej wskazano samo wszczęcie postępowania karnego i zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec powoda nie nosiło cech bezprawności. Stąd brak podstaw do przyznania odszkodowania i zadośćuczynienia w postępowaniu cywilnym za dłuższy okres prowadzenie postępowania karnego oraz zastosowania środka zapobiegawczego. Brak jest także podstaw do uwzględnienia roszczenia w szerszym zakresie również na podstawie art. 448 k.c. Przesłanką odpowiedzialności przewidzianej w art. 448 k.c. jest nie tylko bezprawne, ale i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego, których powód nie wykazał.

W tym miejscu należy wskazać, że Sąd Okręgowy w Białymstoku w sprawie III Ko 236/14 rozpoznał w trybie art. 552 k.p.k. wniosek o powoda o zadośćuczynienie z uwagi na zastosowanie wobec niego aresztu tymczasowego. Zgodnie z treścią art. 552 k.p.k. jedyną przesłanką warunkującą odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa w tym trybie jest stwierdzenie niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. Ustawodawca, odmiennie niż na gruncie przepisów kodeksu cywilnego, nie przewidział konieczności spełnienia żadnych dodatkowych przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa. W orzecznictwie istnieje zgodność, że odpowiedzialność Skarbu Państwa na gruncie przepisów kodeksu postępowania karnego z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania jest oparta na zasadzie ryzyka. Odszkodowanie obejmuje przy tym zarówno naprawienie szkody w ujęciu prawa cywilnego, tj. poniesionych strat (*damnum emergens*) i utraconych korzyści (*lucrum cessans*) oraz zadośćuczynienie za krzywdę doznaną w wyniku niesłusznego skazania lub pozbawienia wolności (podobnie uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., sygn. akt I KZP 27/99, OSNKW z 1999 r., z. 11-12, poz. 72, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., sygn. akt V KKN 125/00, OSNKW z 2002 r., z. 9 - 10, poz. 80, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., sygn. akt V KK 329/05, OSNKW z 2006 r., z. 1, poz. 814). W postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 552 k.p.k. Sąd nie może również orzec ponad żądanie wniosku co do roszczenia i odsetek (SA w S. II AKa 189/10, KZS 2012, z. 7-8, poz. 115; SA w B. II AKa 156/12, OSAB 2012, nr 2-3, s. 89). Wobec ograniczenia wniosku powoda w sprawie III Ko 236/14 wyłącznie do „zadośćuczynienia” powodowi nadal przysługuje w trybie art. 552 k.p.k. roszczenie o „odszkodowanie” z tytułu zastosowania tymczasowego aresztowania. Jak wskazano we wcześniejszej części uzasadnienia podstawę zwolnienia powoda ze służby stanowiło właśnie jego tymczasowe aresztowanie. Wystąpienie skutku (utrata zajmowanej na określonym stanowisku pracy i związanej z tym określonej płacy), zależało w sposób bezpośredni od zaistnienia przyczyny jaką było zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec powoda (podobnie Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 16 września 2011 r. II AKa 169/11, KZS 2011/12/49, OSAB 2011/2-3/68-74). W treści uzasadnienia powyższego wyroku zacytowano zapatrywanie prawne Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 9.12. 2009 r. w sprawie III KK 173/09, według którego: "Nie jest zasadne założenie, iż odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie zamyka się kwotą utraconych zarobków jedynie w okresie stosowania wobec wnioskodawcy tymczasowego aresztowania. Przyjmując takie założenie odrzuca się bowiem jednocześnie możliwość przyjęcia, że szkoda, jakiej doznaje osoba pozbawiona wolności, może powstać także w okresie po odzyskaniu przez nią wolności, będąc jednocześnie bezpośrednim jego następstwem".

Oczywiście wybór trybu cywilnego, czy też karnego w jakim dochodzi odszkodowania i zadośćuczynienia należy do strony. Obie drogi dochodzenia roszczenia mają charakter autonomiczny, choć kwoty w nich przyznawane powinny być uwzględniane w każdym z postępowań przy ocenie zakresu odpowiedzialności Skarbu Państwa. Wysokość zadośćuczynienia przyznanego w postępowaniu w sprawie III Ko 236/14 nie ma jednakże wpływu na wysokość kwot przyznanych w niniejszym postępowaniu z uwagi na różne podstawy faktyczne ich zasądzenia.

Roszczenie o zapłatę odsetek od kwoty poręczenia majątkowego w kwocie 803zł podlegało oddaleniu z uwagi na uwzględnienie zarzutu przedawnienia. W dniu 12.10.2009 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku zwrócił powodowi poręczenie majątkowe w kwocie 8.000zł bez odsetek. Odsetki mają charakter świadczenia okresowego, co do którego termin przedawnienia wynosi 3 lata (art. 118 k.c.). Toczące się nadal postępowanie karne nie miało żadnego wpływu na możliwość ewentualnego dochodzenia odsetek od kwoty zwróconego poręczenia majątkowego. Zgodnie z art. 120 § 1 zdanie pierwsze k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Przepis zawarty w zdaniu drugim art. 120 § 1 k.c. stanowi *lex specialis* w stosunku do wyrażonej w zdaniu pierwszym tego

artykułu reguły łączącej rozpoczęcie biegu przedawnienia z nadejściem dnia wymagalności roszczenia. Z brzmienia art. 120 § 1 zdania drugiego k.c. jednoznacznie wynika, że przedawnienie może rozpocząć bieg, mimo że świadczenie nie jest jeszcze wymagalne. Decyduje możliwość podjęcia przez wierzyciela czynności warunkującej wymagalność roszczenia w najwcześniejszym terminie. Wymagalność roszczenia powinno się zatem rozumieć jako dzień od kiedy powód mógł domagać się spełnienia świadczenia w zakresie odsetek od kwoty poręczenia. W ocenie sądu termin przedawnienia dochodzenia roszczenia o zapłatę odsetek rozpoczął bieg od dnia następnego po dniu zwrócenia powodowi kwoty poręczenia majątkowego. Zatem na datę wniesienia powództwa w niniejszej sprawie roszczenie to było już przedawnione.

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 100 k.p.c. W niniejszej sprawie, w której powództwo zostało uwzględnione jedynie w niewielkim zakresie - 21%. Koszty procesu obu stron stanowiły wynagrodzenia pełnomocników tj. po 7.200zł (§ 6 ust. 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu - obowiązującego w dacie orzekania). Powód był zwolniony z opłaty sądowej ponad kwotę 1.000zł. W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest zapatrywanie, że o zastosowaniu zasady wzajemnego zniesienia kosztów procesu decyduje kryterium słusznościowego rozłożenia obowiązku ponoszenia tych kosztów, nie jest natomiast bezwzględnie wymagane dokładne wyliczenie stosunku wygranej do przegranej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 czerwca 1974 r., II CZ 104/74, LEX nr 7523 ; z dnia 17 czerwca 2011 r., II PZ 10/11, LEX nr 1232621). Pomimo uwzględnienia roszczenia w niewielkim stopniu w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek uzasadniający nieobciążanie powoda kosztami procesu pomimo uwzględnienia roszczenia w niewielkim stopniu. Jak wskazano we wcześniejszej części uzasadnienia roszczenia powoda przeciwko Skarbowi Państwa mogą okazać się zasadne w szerszym zakresie w postępowaniu karnym w trybie art. 552 k.p.k., do którego prowadzenia będzie właściwy Wydział Karny pozwanego Sądu Okręgowego w Białymstoku.

ZARZĄDZENIE

- 1) a/a;
- 2) odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. stron.